

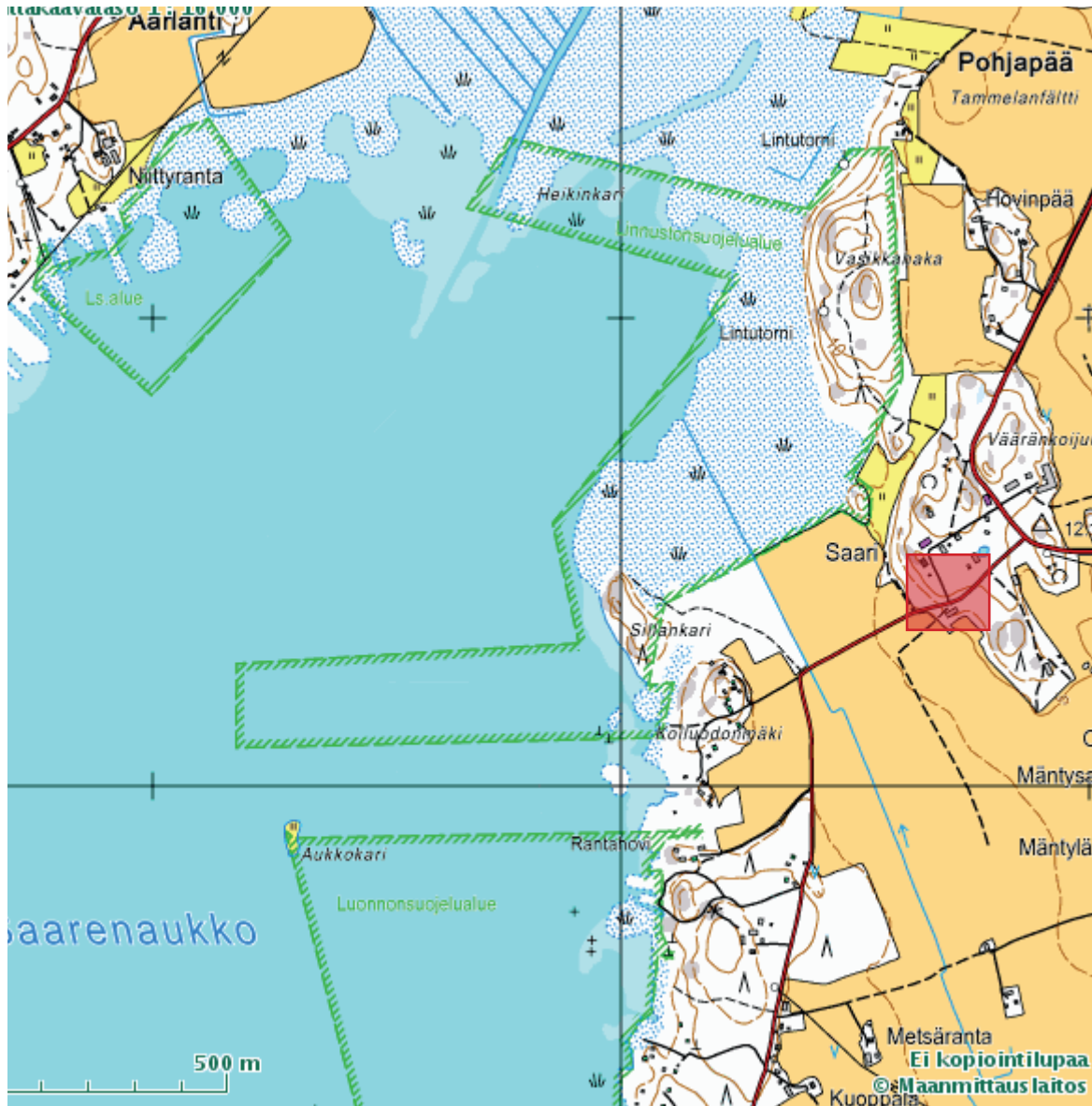
Saaren kartanon (Mynämäki)
maanrakennustöiden arkeologinen valvonta
vuonna 2012

FT Kari Uotila
Muuritutkimus ky
suovillankatu 3
20780 Kaarina

Arkisto- ja rekisteritiedot

Kohteen nimi:	Saaren kartano
Kunta:	Mynämäki
Kohteen laji:	Kartanoalue
Ajoitus:	keskiaika-1900-luku
Peruskartta:	1044 02
ETRS-TM35FIN -tasokoordin:	N= 6732400 ja E= 218800
Tutkimuksen laatu	Arkeologinen valvonta ja koetutkimus.
Tutkimuksen laajuus	Koekaivaus n. 8 neliötä, valvonta n. 250 neliötä.
Tutkimuslaitos:	Muuritutkimus ky
Tutkimuksen tekijä:	FT Kari Uotila
Kenttätyöaika:	touko-heinäkuu 2012
Rahoittaja:	Koneen säätiö
Kustannusarvio:	n. 6 000 €
Tutkimushistoria:	Saaren kartano Mynämäellä. Toimittanut Hanna Nurminen 2008.
Alkuperäinen raportti:	Museoviraston arkisto.
Laajuus:	3 s. + liitteet (3 karttaa, 2 liitekarttaa ja 1 kuva).

Saaren kartano. Maanmittauslaitos 2012.

Tiivistelmä

Saaren kartanon alueella tehtiin vuonna 2012 maalämpö- ja muita maankaivutöitä kartanon pihapiirissä ja navettapihan alueella kaikkiaan yli 200 neliön alueella. Useassa eri vaiheessa tehdyt maankaivutyöt valvottiin arkeologisesti. Valvontatyössä ei tullut esiin merkittäviä uusia rakennusosia tai vanhempia säilyneitä maakerroksia. Mahdolliset vanhemmat osat suojattiin koekaivausvaiheessa. Arkeologisen tutkimuksen budjetti käsitti vuonna 2012 arkeologisen valvonnan eikä Muurimäen tutkimuskohteita jatkettu vuonna 2012.

30.11.2013.

FT Kari Uotila

Muuritutkimus ky

suovillankatu 3 20780 Kaarina

www.muurututkimus.com

kuotila@muurututkimus.com

Saaren kartanon arkeologiset tutkimukset vuonna 2012.

Vuonna 2012 jatkettiin arkeologisia tutkimuksia Saaren kartanon alueella. Arkeologiset koetutkimukset vaihtuivat useissa eri vaiheissa huhti-kesäkuussa 2012 tehtyjen maankaivutöiden arkeologiseksi valvonaksi, joka keskittyi päärakennuksen pohjoispuoleiselle piha-alueelle ja itäisen siipirakennuksen alueelle. Näistä merkittävin oli päärakennuksen pohjoispuoleinen maalämpötyö, jonka työvaiheen lopulliset kartta-aineistot (liitteenä) valmistuivat syyskuussa 2013.

Lisäksi valvottiin navettapihan maalämpökaivannot. Kaivuutyö tehtiin varovaisesti pienellä kohteeseen soveltuvalla kaivinkoneella ja paikalla oli kartanon kiinteistöhoitaja Simo Vuotinen, jonka kanssa yhteistyössä kaivu- ja valvontatyö toteutettiin. Kaivauksista ja valvonnasta vastasi FT Kari Uotila ja mukana kaivauksessa oli mm. rkm Jari Venhe ja yksi opiskeija.

Arkeologisen tutkimuksen budjetissa ei ollut mahdollisuutta jatkaa vuonna 2011 Muurimäen alueella aloitettuja tutkimuskaivauksia, vaan varattu tutkimusbudjetti käytettiin pihapiirin eri työvaiheiden (maalämpö ja itäinen piharakennus) arkeologiseen valvontaan.

Tutkimuksissa käytettiin alueella aikaisemmin käytössä ollutta mittausaineistoa ja arkeologinen valvonta toteutettiin historiallisen ajan arkeologian menetelmien mukaisesti.

1. Päärakennuksen pohjoispuolinen alue

Kartanon päärakennuksen läntisessä kellaritilassa ollut öljylämmitys vaihdettiin keväällä 2012 maalämpöön johon liittyen päärakennuksen pohjoispuolella tehtiin sekä porausreikiä että niihin liittyviä putki-kaivantoja. Alustavassa suunnitelmassa määriteltyjen porausreikien paikalle (5kpl) tehtiin n. 1 x 1 m kokoiset koekuopat 1201-1205 ja myöhemmin koekuoppa 1206 kun koekuopan 1203 kohdalta todettiin kiviladelman jäännöksiä. Myös kuopassa 1206 oli mahdollinen kiviladelman rakenne ja suunnitelmaa muutettiin niin, että yksi porausreikä koekuopan 1207 kohdalle. Sen kaivausvaiheessa mitattu sijainti poikkeaa muutaman metrin hankkeen dokumentointipiirroksista. Arkeologisessa kartassa kohde on mitatulla paikalla ja sinne johtava suora yhdyskaivanto kulkee myös hiukan eri suunnassa kuin hankkeen loppudokumentoinnissa.

Koekuopassa 1201 oli ohuen pintanurmen ja multamaatäytön alla kalliopaljastuma 10-20 cm syvyydellä. Koekuopassa 1202 oli sekoittunut multa- ja tiilimurskamaa pintanurmen alla 20-30 cm syvyyteen, jonka alta tuli hiekkamoreeni ja kallio.

Koekuopassa 1203 oli 15 cm:n paksuinen sekoite- ja täyttökerros, jonka alla oli 15-25 cm:n paksuinen käyttö- ja mahdollinen palokerros, jossa oli multamaan lisäksi tiilimurskaa ja laastia. Kerroksen pohjalla oli syvyydellä 55-60 cm nykyisestä maanpinnasta (+11.40-11.50 mpy) kaikkiaan kolme tai neljä luonnonkiviä ladottuna väljästi jonkinlaisena mahdollisena kevyen rakenteen perustuksena. Rakenteeseen liittyi

kaakkoisprofiilissa korkeudella +11.60-11.70 kolme kiveä jonkinlaisessa linjassa. Mahdollinen rakenne oli koekuoppaa (1 x 1 m) selvästi suurempi ja koekuoppaa ei jatkettu syvemmälle vaan rakenne jätettiin paikalleen ja peitettiin suodatinkankaalla ennen kuopan täyttöö.

Vastaava kerros- ja rakenne voitiin havaita myös koekuopassa 1206, jossa pintanurmen ja käyttökerroksen alla (5-20 cm) oli sekoittunut multamaakerros, jossa oli tiilimurskaa ja kiviä täytteenä n. 50-55 cm syvyyteen. Sen alta alkoi tulla esiin mahdollista kiviladelmaa (+11.40-11.50 mpy) , joka suojattiin suodatinkankaalla ja peitettiin.

Koekuopassa 1207 oli pintanurmen alla 5-20 cm syvyinen multamaakerros, jonka alta tuli n. 25-30 cm syvyydeltä yläosaltaan sekoittunut hiekka- ja moreenimaakerros, jossa ei ollut havaittavia asutustoiminnan merkkejä.

Koekuopassa 1204 oli pintamaan alla vahvasti sekoittunut multa- ja savimaakerros, joka viittasi siihen että koekuopan alue oli mahdollisesti jossakin vaiheessa kaivettu läheisen putkikaivantotyön yhteydessä.

Koekuopassa 1205 oli pintamaan ja nurmen alla (n 20-30 cm) tiivis savitäyttö ja sen alla hiekkakerros. Alue on sekoittunut aikaisemman maankäytön aikana.

Koekuoppien jälkeen alueella tehtiin pienikokoisella kaivinkoneella putkikaivannot, jotka ulottuivat keskimäärin 30-40 cm:n syvyyteen maan pinnasta. Valvontavaiheessa rakenteita ei tullut esiin ja maakerros kaivaussyvyydellä oli sekoittunutta multamaata.

Päärakennuksen luoteiskulman ulkopuolella oli 3-4 kiven muodostama rikkonainen kivrivi,(korkeudella +12.20-12.50) jonka rakenteellinen yhteys jäi tässä yhteydessä selvittämättä. Putkikaivanto suunniteltiin kiertämään tämä rakenne niin että kohde jäi piha-alueen kerrosten alle. Kiviladelmaan ei liittynyt selviä kulttuurikerroksia ja kokonaisuutena rakennuksen lounaiskulman alue oli jo aikaisemmin huomattavan sekoittunut.

2. Päärakennuksen kellarikerros

Päärakennuksen läntisessä kellarihuoneessa tehtiin laajoja lämmitykseen liittyviä teknisiä muutoksia, mutta ei uusia arkeologisia havaintoja. Huonetilan pohjoisosassa olevat maakerrokset jäivät esitetyn suunnitelman perusteella uuden tekniikan rakenteiden alle. Alkuperäisiä suunnitelmia uudistettiin rakennustyön aikana ja kellaritilaan sijoitettu tekninen laitteisto lämpösuojattiin alapuolelta.

3. Itäisen siipirakennuksen ullakko

Itäisen siipirakennuksen ullakon täyttöainees oli poistettu imuautolla ja materiaali oli sijoitettu kartanon navettapihan alueella arkeologista tarkastelua varten. Siellä materiaalista (n. 10-15 kuutiota) seulottiin otantana vanhimpia täyttökerroksia n. 2-3 kuutiota, joissa oli löytömateriaalia lähinnä 1800-luvun lopulta ja 1900-luvulta.

4. Itäisen siipirakennuksen ulkopuolinen perustus

Itäisen piharakennuksen seinät kaivettiin esiin putkitöiden yhteydessä. Rakennuksen kivijalka oli kiilakivitettu ja laastillinen noin 30-40 cm nykyisen pihan pinnan alapuolelle, joka kertoo siitä, että rakennuksen kivijalka on ollut aikaisemmin selvemmin esillä ja pihan käyttötaso on ollut merkittävästi nykyistä alempana. Kaivutyössä ei tullut esiin vanhempia rakennusosia tai maakerroksia, joissa olisi ollut arkeologisia löytöjä.

5. Piharakennuksen ja kellarin yhdistävä putkilinja

Osana pihapiirin kuivatusta kellarirakennuksesta kaivettiin. n.0-7- 1 m syvyinen putkikaivanto kellarilta siipirakennuksen kaakkoiskulmalle. Putkilinjaa myöten voitiin kellaritila kuivata jatkokäyttöä silmällä pitaen. Alueelta ei tullut esiin vanhempia rakenteita tai selviä säilyneitä vanhempia maakerroksia.

6. Navettapiha

Navettapihan alueella toteutettiin maalämpökaivanto, jonka kaivutyön yhteydessä ei saatu esiin mitään erityisiä arkeologisia kohteita.

7. Yhteenveto

Vuoden 2012 arkeologisissa valvonnassa voitiin täydentää kuvaa kartanon piha-alueen säilyneistä maakerroksista ja rakenteista. Päärakennuksen pohjoispuoleinen alue oli pääasiallinen tutkimuskohde ja siellä voitiin koekuoppien perusteella havaita n. 11.5-12 m päässä päärakennuksen luoteispuolella sekoite- ja täyttökerrosten alla merkkejä hyvin hajanaisesta kiviladelmasta. Se voi liittyä alueen puutarhakäyttöön 1700-1800 –luvulla tai olla vanhemman rakennuskannan jäänteitä. Koekuopissa esiin tulleissa osissa ei ollut selviä käyttöajan maakerroksia, joiden perusteella rakenteita voisi tässä vaiheessa ajoittaa tarkemmin. Kokonaisuutena päärakennuksen luoteinen rinne on yksi parhaiten säilyneitä osia kartanon pihapiiriä ja siellä on jäljellä osia useammista rakennusten jäännöksistä.

Kaarinassa 30.11.2013

FT Kari Uotila

Muuritutkimus ky

Kartat ja liitteet.

Kartta 1. Yleiskartta. Saaren kartano. Päärakennuksen pihapiirin alue. Vuonna 2012 toteutetut maankai-vaustyöt arkeologisen aineiston perusteella 1:500. K.Uotila / Muuritutkimus ky.

Kartta 2. Yleiskartta. Saaren kartano. Päärakennuksen pihapiirin alue. Vuonna 2012 esiin tulleet mahdolli-set kiinteät rakenteet. 1:500. K.Uotila / Muuritutkimus ky.

Kartta 3. Yleiskartta. Saaren kartano. Päärakennuksen pihapiirin alue. Vuonna 2012 toteutetut maankai-vaustyöt ja aikaisemmat maankäyttötoimet alueella. 1:500. K.Uotila / Muuritutkimus ky.

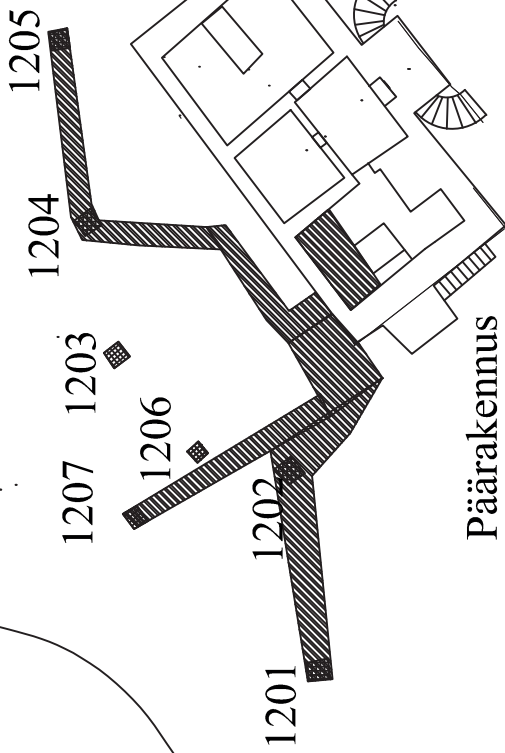
Liite 1. Maalämpösuunnittelun kartta-aineistot päärakennus. Valmistuneet syyskuussa 2013. Suunnitte-lutoimisto NALVI.

Liite 2. Maalämpösuunnittelun kartta-aineistot navettarakennus. Valmistuneet syyskuussa 2013. Suun-nittelutoimisto NALVI.

Kuva 1. Yleiskuva keväältä 2012. NW. KU.

Kartano

Kellari

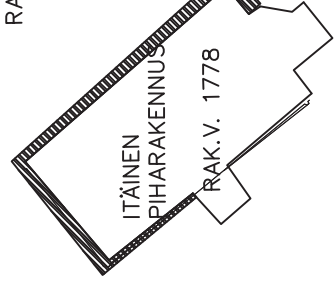
Päärakennus

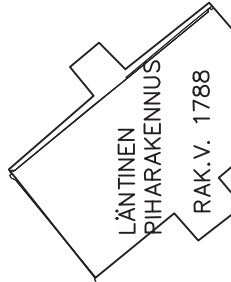
PUUTARHA-
KELLARI
RAK.V.1800

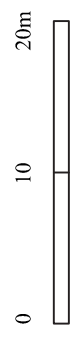
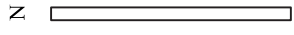
PIHA-AITTA
RAK.V.1850

ITÄINEN
PIHARAKENNUS
RAK.V. 1778

LÄNTINEN
PIHARAKENNUS
RAK.V. 1788

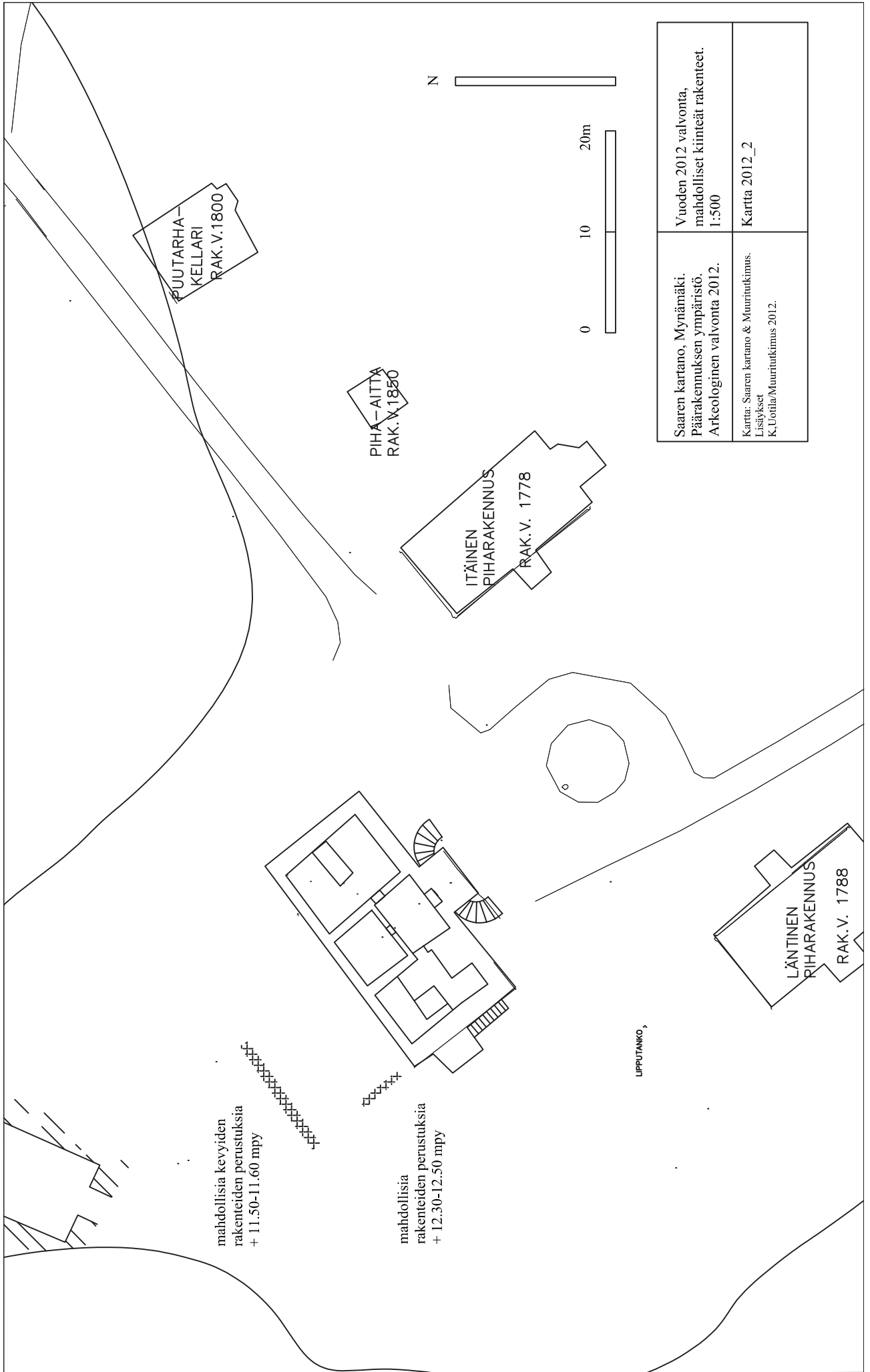

 Koekuopat 1201-1207

 Valvotut kaivannot 2012

Saaren kartano, Mynämäki. Päärakennuksen ympäristö. Arkeologinen valvonta 2012.	Vuoden 2012 valvonta, Koekuopat 1201-1207 ja valvotut putkiinjat. 1:500
Kartta: Saaren kartano & Muuritutkimus. Lisäykset K,Uotila/Muuritutkimus 2012.	Kartta 2012_1

LIPPUTANKO

PUUTARHA-
KELLARI
RAK.V.1800

PIHA-AITTA
RAK.V.1850

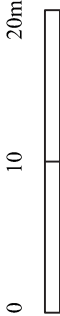
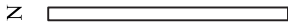
ITÄINEN
PIHARAKENNUS
RAK.V. 1778

LÄNTINEN
PIHARAKENNUS
RAK.V. 1788

mahdollisia kevyiden
rakenteiden perustuksia
+ 11.50-11.60 mpy

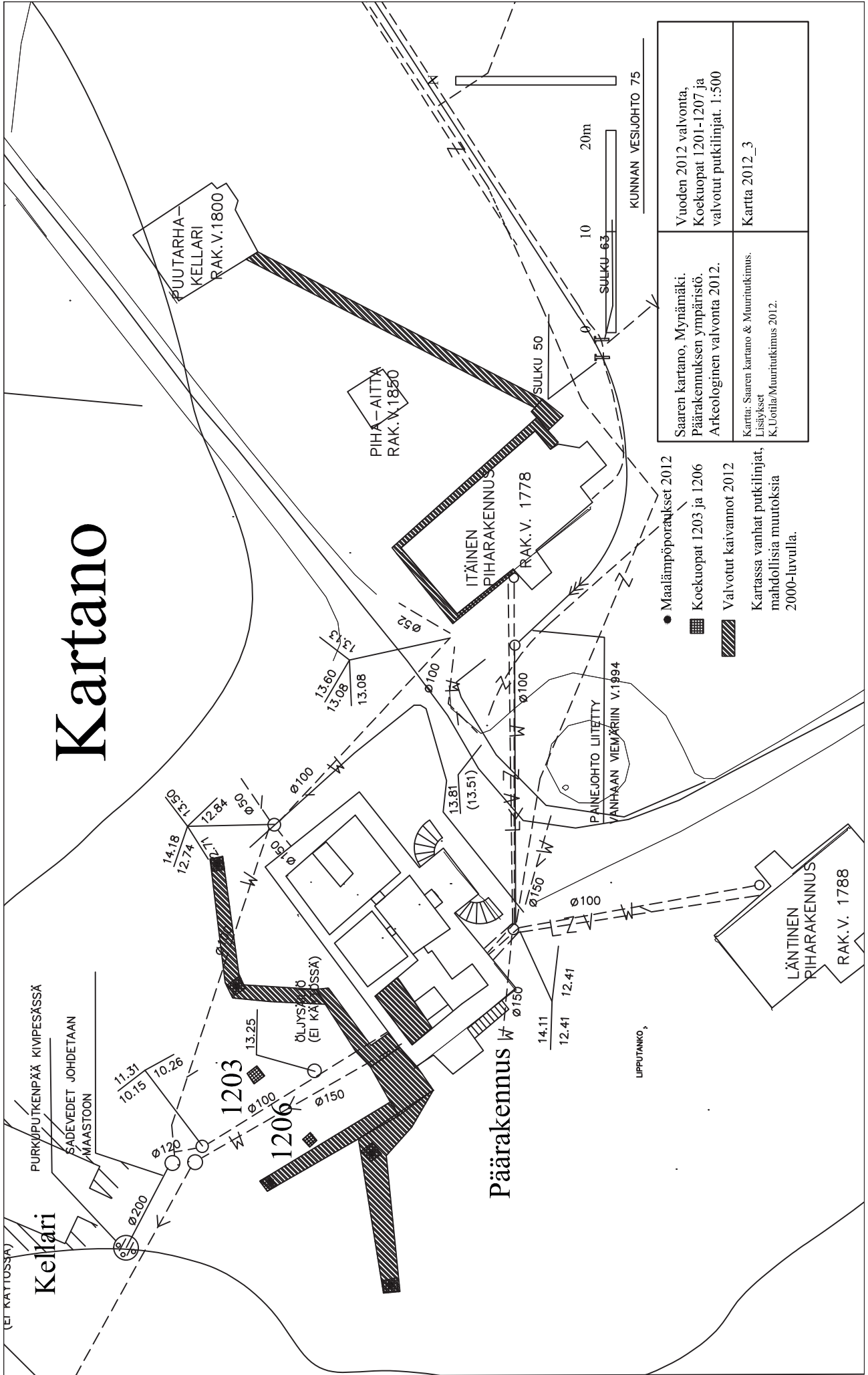
mahdollisia
rakenteiden perustuksia
+ 12.30-12.50 mpy

LIPPUTANKKO

Saaren kartano, Mynämäki. Päärakennuksen ympäristö. Arkeologinen valvonta 2012.	Vuoden 2012 valvonta, mahdolliset kiinteät rakenteet. 1:500
Kartta: Saaren kartano & Muuritutkimus. Lisäykset K. Uotila/Muuritutkimus 2012.	Kartta 2012_2

Kartano

Saaren kartano, Mynämäki. Päärakennuksen ympäristö. Arkeologinen valvonta 2012.	Vuoden 2012 valvonta, Koeokuopat 1201-1207 ja valvotut putkiinjat. 1:500
Kartta: Saaren kartano & Muuritutkimus. Lisäykset K,Uotila/Muuritutkimus 2012.	Kartta 2012_3

- Maalämpöpöporaukset 2012
 - Koeokuopat 1203 ja 1206
 - ▨ Valvotut kaivannot 2012
- Kartassa vanhat putkiinjat,
mahdollisia muutoksia
2000-luvulla.

KUNNAN VESIJOHTO 75

20m

10

SULKU-63

SULKU 50

ITÄINEN
PIHARAKENNUS
RAK.V. 1778

PIHA-AITTA
RAK.V.1850

PUUTARHA-
KELLARI
RAK.V.1800

LÄNTINEN
PIHARAKENNUS
RAK.V. 1788

Päärakennus

PAINESUOJITUS
VÄLILÄMPPÖ
V.1994

LIPPUTANKO

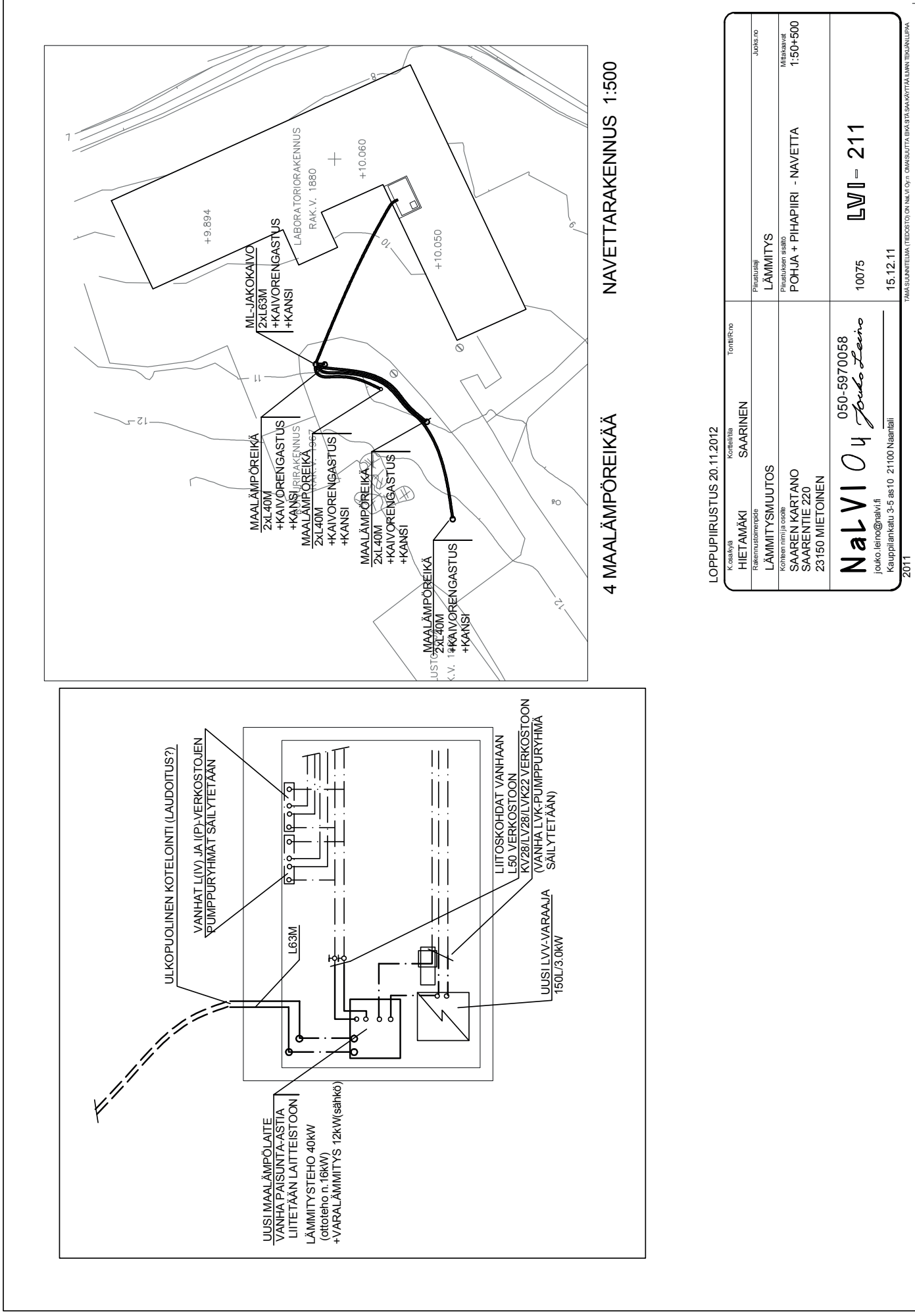
PURKUPUTKENPÄÄ KIVIPESÄSSÄ

SADEVEDET JOHDETAAN
MAASTOON

ÖLJYVESIKÖ
(EI KÄYTTÖSSÄ)

Kellari

(EI KÄYTTÖSSÄ)

UUSI MAALÄMPÖLAITE VANHA PAISUNTA-ASTIA LIITETÄÄN LAITTEISTOON LÄMMITYSTEHO 40kW (otto-teho n. 16kW) +VARALÄMMITYS 12kW(sähkö)

ULKOPUOLINEN KOTELOINTI (LAUDOITUS?)

VANHAT L(V) JA (P)VERKOSTOJEN PUMPPURYHMÄT SÄILYTETÄÄN

LIITOSKÖHDÄT VANHAAN L50 VERKOSTOON KV28/LV28/LVK22 VERKOSTOON (VANHA LVK-PUMPPURYHMÄ SÄILYTETÄÄN)

UUSILVV-VARA AJA 150L/3,0kW

4 MAALÄMPÖREIKÄÄ

NAVETTARAKENNUS 1:500

Kuukausi HIETAMÄKI	Konttori/ohje SAARINEN	Tonniforce	Joksis.no
Rakennuslupa/valvonta LÄMMITYSMUUTOS			Piirustussaji LÄMMITYS
kohteen nimi ja osoite SAAREN KARTANO SAARENTIE 220 23150 MIETTOINEN			Piirustuksen laajuus POHJA + PIIPIIRI - NAVETTA 1:50+500
Nalvi Oy 050-5970058 jouko.leino@nalvi.fi Kauppiankatu 3-5 as 10 21100 Naantali	10075	LVI 211	Määritys 1:50+500
			15.12.11

LOPPUPIIRUSTUS 20.11.2012

PAKASUUNTELMA (TIEDOSTO) ON NALVI OY:Y: OMAISUUTTA EIKÄ SIISTÄ SÄHKÖVÄYTTÄLÄÄN TEKUNILPPAA

2011

Kuva 1. Saaren kartanon päärakennuksen pohjoispuoleinen puistoalue. Maalämpötyöhön liittyvät koekai-
vaukset keväällä 2012. Etualalla koekuoppa 1203. NE. K. Uotila.